

DIALOOG EN DIALOGISCH WERKEN

De dialoog is een waardevolle gespreksmethode.

WAT?

'Waartoe dient de dialoog?' en 'Dialogisch werken en vragen stellen' zijn kennisbronnen en 'het begeleiden van een dialoogsessie' is een tool die ingezet kan worden (*Dries & van Biene, 2015*).

WANNEER?

Gedurende de hele pressure cooker

WIE?

Betrokkenen bij de pressure cooker (eventueel met een deelgroep).

HOE LANG?

Dit is afhankelijk van de groepsgrootte en het thema dat besproken gaat worden.

HOE?

Type vragen uit de kennisbronnen kunnen als voorbeeld dienen in de gesprekken.

KENNSIBRON 1: WAARTOE DIENT DE DIALOOG?

Een dialoog is volgens Dixon (2000) een gesprek dat uitgaat van wederkerigheid en gezamenlijkheid. Een dialoog heeft de potentie verandering aan te brengen in de betekenis van wat wordt gezegd en gedacht en kan daardoor in de groep, de organisatie en de samenleving een transformatie teweeg brengen. De relatie tussen het individu en het collectief is wederkerig en komt via praten tot stand. Bohm (1985) stond een gezamenlijke betekenis voor ogen, iets wat mensen kunnen bereiken door af te rekenen met oude programma's en denkwijzen. Freire (1984) zag als doel van dialoog de wereld te transformeren door haar te doorgronden en te herscheppen. Al deze visie behelzen de intentie het onderbewuste naar boven te halen. Deelnemers aan de dialoog worden zich bewust van het paradigma dat zij inbrengen, ofwel de sociaal/culturele context waar zij zijn ingebed. Deelnemers aan de dialoog worden in de gelegenheid gesteld hun eigen veronderstellingen tegen het licht te houden en er nieuwe gemeenschappelijke betekenissen mee te construeren die getoetst zijn aan hun redeneringen.

De dialoog is niet nieuw. We kennen allemaal situaties waarin we een fin gesprek hadden met een bepaald persoon. Tijdens dit soort gesprekken spant elk van beide personen zich in om het gezichtspunt van de ander te vatten, omdat hij voelt dat de ander er niet zozeer op uit is een oordeel te vellen, maar probeert de wereld te zien door de ogen van de ander. Elk van beiden ervaart dat zijn denken serieus wordt gesteund. Mensen waarderen doorgaans de inhoud van de dialoog, omdat zij inzien dat zij erdoor zijn gegroeid en veranderd.

Vijf geboden voor een democratische dialoog (*naar Gustavsen, 1992, in Heller, 2003*)

1. Je bent welkom om mee te doen als je vindt dat je het aangaat.
2. Aanwezigheid alleen is niet genoeg. Je dient actief deel te nemen.
3. Je brengt eigen ideeën in en helpt anderen ideeën in te brengen.
4. Je accepteert dat anderen betere argumenten kunnen hebben.
5. Je streeft naar overeenstemming die de basis vormen voor praktische acties.

BOUWSTENEN
DIALOOG EN DIALO-
GISCH WERKEN

INTERPROFESSIEEEL

IMPACT

TOOL 5/10

Kleurentest

Chaordisch werken

Integraal is ideaal

Over grenzen heen

**Dialogo en
dialogisch werken**

Partnerschapskaart

Het gesprek

Perspectieven

BMC

Samen met burgers

Pressure Cooker

De Pressure Cooker, een interprofessionele onderwijsmodule ontwikkeld door

KENNISBRON 2: DIALOGISCH WERKEN EN VRAGEN STELLEN

Hoe stimuleer je mensen om hun verhaal te vertellen? Allereerst door te starten met een open vraag [SQUIN: the single question aimed at inducing narrative]. Bijvoorbeeld: kunt u vertellen wat belangrijk voor u is bij het opvoeden van uw kinderen? Welke problemen ervaart u in het opvoeden of laten opgroeien van uw kinderen?

Hieronder geven we je een instructie voor het stellen van open en coachende vragen die uitnodigen tot het vertellen van verhalen volgens de formule van 'Dialoog en Actie' [Van Biene, 2005].

Open vragen beginnen met ...	TIP!!! Vraag naar dingen die zich in de omgeving voordoen, dit roept ervaring en beleving op.
Hoe	HOE-vraag zet antwoorden in een verband. Je kunt actief met de uitkomst aan de gang.
Wie	Wie vraagt naar personen.
Wat	Wat vraagt naar dingen, 'wat bedoel je?'
Welke	Welke vraagt naar 'wat voor een?'
Waar	Waar vraagt naar plaats.
Wanneer	Wanneer vraagt naar moment, tijd, datum.

De facilitator/ student/ professional werkt met de dialoog en stelt waar nodig vragen die de ander inzicht geven en uitnodigen tot het zelfstandig ondernemen van actie. Hieronder worden open vragen aangereikt.

Pressure Cooker

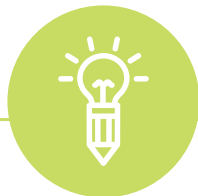
De Pressure Cooker, een interprofessionele onderwijsmodule ontwikkeld door

Actievragen	<ul style="list-style-type: none"> • Wat ga je doen? • Welke obstakels kun je tegen komen? • Hoe ga je die aanpakken? • Wie moet je informeren voer je actie? • Welke ondersteuning heb je nodig? • Hoe ga je die mobiliseren? • Wanneer ga je die mobiliseren? • Wanneer ga je actie ondernemen?
Doelvragen	<ul style="list-style-type: none"> • Wat wil je bereikt hebben aan het eind van dit gesprek? • Wat wil je op lange termijn bereiken? • Welk idee wil je gaan realiseren? • Hoe weet je dat je het bereikt hebt? • Hoe ga je meten dat je het doel bereikt hebt? • Hoe ziet de situatie eruit als je het probleem hebt opgelost? • Hoe uitdagend is het doel voor jezelf? • Hoe realistisch is je doel? • Heb je voldoende tijd, energie, middelen om het te realiseren? • Wanneer wil je het idee gerealiseerd hebben? • Of je vraagstuk hebben opgelost?
Realiteits-vragen	<ul style="list-style-type: none"> • Wat gebeurt er nu? • Wat heb je tot nu toe gedaan? • Wat was daarvan het resultaat? • Wie zijn er nog meer bij betrokken behalve jij zelf? • Wie is verantwoordelijk? • Wat gebeurt er met jou als dingen verkeerd gaan? Wat gebeurt er met anderen die direct betrokken zijn? • Wat gebeurt er met jou als dingen goed gaan? Wat gebeurt er met anderen die direct betrokken zijn? • Wat zijn de belangrijkste obstakels onderweg? • Waar ben je onzeker over? • Waar twijfel je beslist niet aan?
Optievragen	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zou je willen? • Wat voor mogelijkheden zie je? • Wat zijn de voors en tegens daarvan? • Wie zou je nog kunnen helpen met opties? • Welke sleutelfiguren zijn bepalend voor slagen of falen? • Welke alternatieven brengen het eindresultaat het meest dichtbij?

Pressure Cooker

De Pressure Cooker, een interprofessionele onderwijsmodule ontwikkeld door

HET BEGELEIDEN VAN EEN DIALOOGSESSIE

Rollen: Een groep mensen gaat in gesprek over een thema/ onderwerp. Het leren kennen van elkaars mening, perspectief, beleving kan bijdragen aan betrokkenheid, wederzijds begrip, het creëren van breed draagvlak en het zoeken naar creatieve oplossingen bij complexe problematiek. Een *facilitator* kan de dialoog bevorderen. Tijdsinvestering hangt af van de context (*thema/vraagstuk/ setting/ gezelschap*). In grotere groepen is een warming-up/ ijsbreker wenselijk.

Kennismaken met het onderwerp/ thema: De facilitator presenteert een thema/ vraagstuk / probleem en vraagt deelnemers aan de dialoogsessie om hier op te reageren (associatief/ op een laagdrempelige manier/ briefjes/ beelden nodigen uit tot een brede inbreng.)

Thema koppelen aan een gezamenlijk doel: De facilitator geeft aan wat de rol en betekenis van de inbreng van deelnemers is. De facilitator geeft bijvoorbeeld aan waar hij of zij nieuwsgierig naar is en wat de betekenis van de dialoog voor het collectief is.

Prioriteren: De teamleden bepalen op basis van de eerste verkenning of op basis van een verdiepende vraag/verdiepende vragen een focus voor de dialoog (prioriteren). De facilitator vat samen of laat iemand samenvatten wat de koers wordt van de dialoog (indien relevant vraagt de facilitator één of twee vrijwilligers om de uitkomst van de dialoog plenair terug te koppelen. Dit benadrukt de eigen kracht van de deelnemers).

Ideeën delen en dialoog voeren: De facilitator nodigt ongeveer twee personen uit om hun ideeën/ ervaringen/ beleving te delen. Geen volledig rondje maken! De facilitator draagt zorg voor het proces door om meningen/gevoelens en reacties te vragen, te attenderen op het belang om naar elkaar te luisteren. De facilitator draagt vooral zorg voor de onderlinge verbinding. Mensen borduren voort op de verhalen die verteld worden door stil te staan bij de betekenis van datgene wat verteld wordt.

Aanvullingen: Gaandeweg brengen teamleden hun idee/beelden/visie/kennis naar voren. De facilitator nodigt expliciet uit om aanvullingen te geven zodat nieuwe perspectieven ruimte krijgen.

Samenvatten: De facilitator nodigt de groepsleden uit *tussendoor* samen te vatten en rond af door iemand te vragen het gesprek samen te vatten.

Actiegericht maken: De facilitator nodigt de deelnemers uit om de ingebrachte informatie *actiegericht* te maken door te vragen op welke manier het gesprek betekenis krijgt in het dagelijks handelen gerelateerd aan het thema/ de context van het onderwerp en de eigen rol.

Afsluiten: Deelnemers vertellen wat de persoonlijke meerwaarde is van de dialoog en er wordt besproken wat mogelijke vervolgstappen zijn of op welke manier er afgerond wordt. Als er sprake is van plenaire terugkoppeling checkt de facilitator of degenen voldoende uit de voeten kunnen en zich voldoende zeker voelen.

Pressure Cooker

De Pressure Cooker, een interprofessionele onderwijsmodule ontwikkeld door

